

සිදත් සභරාවේ ලිංගාධිකාරය ව්‍යාකරණ ලිංග ක්‍රමය පැහැදිලි කිරීමට ගත් උත්සාහයකි.

රුහුණ විශ්ව විද්‍යාලයේ සිංහල අංශයේ කපිකාවාර්ය
 පී. බී. ඒකනායක

කිසියම් භාෂාවක “ලිංග හෙදය” පිළිබඳ අධ්‍යයනය නාම පදවල ස්වරූපය හඳුනා ගැනීමටත් ඒවා කිසි යම් ආකාරයකට විග්‍රහ කර බැලීමටත් අවශ්‍ය වේ. නාම පද ඇතැම්විට ප්‍රාණවාවී අර්ථද ඇතැම් විට අප්‍රාණවාවී අර්ථ ද දේ. ඒවා විභක්ති ගැනීමේදී එකම ස්වරූපයක් අනුගමනය නොකරයි. සමහරවිට ලිංග හෙදය අනුව ආශ්‍රය කරන ප්‍රත්‍යද වෙනස් විය හැකියි. සමාජයේ එක්තරා පිළිගත් ලිංග ක්‍රමයක් ඇත. එය සමාජ ලිංග ක්‍රමයයි. එහිදී අනුගමනය කෙරෙන්නේ ඉතා සරල ක්‍රමයකි. කිසි යම් වචනයකින් පුරුෂ භාවයක් නැත්නම් පුරුෂ-යෙක් හභවයි නම් ඒවා පුරුෂ ලිංග පදයි.

උද: මිනිසා, ගොනා, තරුණයා.

මේවා සමාජ ලිංග වශයෙන් පුරුෂ ගණයට අයිති බව ප්‍රකටය. කිසි යම් වචනයකින් ස්ත්‍රී ස්වභාවයක් හෝ ස්ත්‍රීත්වයක් ඇති සතුන් ප්‍රකාශ කෙරේ නම් ඒවා ස්ත්‍රී ලිංග පද හැටියට සැලකිය හැකිය.

උද: ගැහැනිය, දෙන, තරුණිය.

අප්‍රාණවාවී අර්ථ ඇති නාම පද සියල්ල ම ප්‍රාණවාවී ගණයෙන් ඉවත් වේ. ප්‍රාණවාවී බව හා අප්‍රාණවාවී බව පදනම් කර ගෙන ලිංග හෙදය දැක්වීම සමාජ ලිංග ක්‍රමයේ දක්නට ඇති ලක්ෂණයකි. භාෂාවක ව්‍යාකරණයට මේ සමාජ ලිංග ක්‍රමය කිසි සේත්ම අවශ්‍ය නොවේ. සමහර විට ඇතැම් වචන පිළිගත් සමාජ ලිංග ක්‍රමයට එකභව යන ඒවා විය හැකියි. එහෙත් සියල්ලම නොවේ. ඒ නිසා ලේඛන ව්‍යවහාරයේ ඇති ලිංග ක්‍රමය ව්‍යාකරණ ලිංග ක්‍රමය ලෙස හඳුන්වනු ලැබේ. ව්‍යාකරණ ලිංග ක්‍රමයේදී සලකන්නේ වචනයක නිෂ්පත්තිය, රූප ගැන්වීම හා භාවිතය යන ලක්ෂණ යි. එහි දී 1. ශබ්ද අර්ථය, 2. ශබ්ද අන්තය 3. උභය මුක්තක ක්‍රම අනුව සියලුම ශබ්ද පිළිබඳ වර්ගීකරණයක් කෙරේ. හුදෙක් සමාජයේ ව්‍යවහාර වන පුරුෂ ලිංග ස්වභාවය හෝ ස්ත්‍රී ලිංග ස්වභාවය පමණක් අගය කිරීමක් නො කෙරේ. එබඳු ක්‍රමයකට අනුව ව්‍යාකරණයේදී නාම-පද පිළිබඳව ක්‍රියාත්මක කෙරෙන ලිංග හෙදය ව්‍යාකරණ ලිංග හෙදය යනුවෙන් අදහස් කෙරේ.

මාතෘ භාෂාවල ක්‍රියාත්මක වූයේ ව්‍යාකරණ ලිංගයි ඒවායේ ‘තෘ’ අන්ත නාම පද එක් විදියකට අනුව වර්තාගේ.

උද: මාතෘ ශබ්දය = මාතෘ, මාතරෝ, මාතර: පිතෘ ,, = පිතෘ, පිතරෝ, පිතර:

මේවායේ අර්ථ පිළිබඳව එතරම් සැලකිල්ලක් දක්වා නැත. එකම ආකාරයකට රූප ගෙන ඇත. එහෙත් ශබ්දන්තය පිළිබඳව සැලකිල්ල යොමු කොට ඇත. සමහර විට ශබ්දන්තය හෝ අර්ථය ගැන සැලකීමක් නො කොට ලිංග වලට ශබ්ද වර්ග කළ අවස්ථා ද ඇත.

උද: මිත්‍ර ශබ්දය.

මෙය ‘අ’ යන්නෙන් කෙළවර වේ. ග ‘අ’ යන්නේ කෙළවර වන සියලුම ශබ්ද නපුංසක ලිංගයේ වර නැගිය යුතු යයි නීතියක් නැත. ඒ නිසා මිත්‍ර ශබ්දය නපුංසක ලිංග ශබ්දයක් වීමට ශබ්දන්තය හේතුවක්වී නැත. අර්ථය අනුවද ‘මිත්‍ර’ ශබ්දය නපුංසක ලිංගයට අයත් කිරීමට හේතුවක් නැත. ඇතැම් විට පුරුෂ ලිංගික ශබ්ද හැටියට දක්වන නාම පද අතර පුරුෂ, ස්ත්‍රී හා නපුංසක යන ලිංග තුනටම අයිති ශබ්ද දක්නට ලැබේ. මාතෘ භාෂාවල ඇති ව්‍යාකරණ ලිංග ක්‍රමය කෙරෙහි වෙනන අවේනන හේදය බලපා නැත.

උද: අර්ථය	ලිංගය	ශබ්දය
සවේනන		
පුරුෂ	පුරුෂ ලිංග	මනුෂ්‍ය, දෙව
,,	ස්ත්‍රී ලිංග	බාලකා, දෙවතා
,,	නපුංසක ලිංග	මිත්‍ර
ස්ත්‍රී	පුරුෂ ලිංග	දර, මාතෘගාම
,,	ස්ත්‍රී ලිංග	වනිතා, භාර්යා
,,	නපුංසක ලිංග	කලත්‍ර
අවේනන	පුරුෂ ලිංග	වාක්ෂ, පර්වත
,,	ස්ත්‍රී ලිංග	ලතා, ගංභා
,,	නපුංසක ලිංග	නෙත්‍ර

සර්ව නාම ශබ්ද මීටත් වඩා සංකීර්ණ ය. සමහර ශබ්ද ලිංග තුනටම අයිති රූප ගනී. ‘එතත්’ ශබ්දය එවැන්නකි. එහෙත් ‘අස්මත්’ (ම) ශබ්දයත් ‘යුෂ්මත්’ (ත) ශබ්දයත් ලිංග සේවනය නොකරයි. සංඛ්‍යාවාවී පදවල සහ ගුණවාවී පදවල ලිංග ක්‍රමය බොහෝවිට විශේෂය පදය අනුව වෙනස් වේ. මාතෘ භාෂාවල දක්නට ලැබෙන මෙම සංකීර්ණ ලිංග ක්‍රමය ව්‍යාකරණ ලිංගය හඳුනා ගැනීමට බොහෝ විට උපකාරී වේ. එහි දී හුදෙක් අර්ථය ගැන

පමණක් තැකීමක් නො කර විවිධ අවශ්‍යතාවන් උදෙසා යම් යම් වචන පාවිච්චියට ගන්නා ක්‍රම අනුව ලිංග නම් කර ඇත. පැරණි සිංහලයේ ක්‍රියාත්මක වූයේ ද ව්‍යාකරණ ලිංග ක්‍රමය යි. විශේෂයෙන් සිංහල ප්‍රාකෘත යුගයේ ක්‍රි: පු: 3 — ක්‍රි: ව: 4) ක්‍රියාත්මක වූයේ ද ව්‍යාකරණ ලිංග ක්‍රමය යි. ඒ නිසා ඊට පසු කාලයේ සිංහල භාෂාවේ ද වර්ධනයට පත් වී තිබෙන්නේ ඒ ව්‍යාකරණ ලිංග ක්‍රමය පදනම් කර ගත් ලිංග ක්‍රමය යි. සිදත් කතුවරයාට ව්‍යාකරණයක් සපයද්දී බොහෝ විට ආධාර වූයේ සෙල්ලිපි, පැරණි අටුවා ගැටපද ග්‍රන්ථ හා සාහිත්‍ය පොත්පත් ය. ඒවා ගැන සැලකිල්ල යොමුකර ව්‍යාකරණ ලිංග ක්‍රමයක් සකස් කරන්නට ඔහු උත්සාහ දරා ඇත. වර්තමාන ලේඛන ව්‍යවහාරය අනුව කල්පනා කරන බොහෝ දෙනෙක් සරල ලිංග ක්‍රමයක් දැනට පවතින බව තීරණය කරති. ප්‍රාණවාවී ශබ්ද, පුරුෂ ලිංග හා ස්ත්‍රී ලිංග වශයෙන් කොටස් දෙකකට වර්ග කරති. අප්‍රාණවාවී ශබ්ද වෙනම ශබ්ද ගණයක් ලෙස ගනිති. ඒ අනුව කොටස් තුනකි. මේ වර්ගීකරණය ශාස්ත්‍රීය වූවක් ලෙස සැලකිය හැකි නො වේ. ඊට හේතුව නම් මේ වර්ග තුනට ඇතුළත් කළ නො හැකි ශබ්ද රාශියකුත් තිබීම යි. ඇතැම් සමූහාර්ථ වාවී ශබ්ද ප්‍රාණවාවී අර්ථ ලබා දුන්නන් රූප ගන්නේ අප්‍රාණවාවී අර්ථ ඇති ශබ්දවලට සමානව ය. 'පිරිස්' ශබ්දය එවැන්නකි. පිරිස, පිරිස්, පිරිසෙන්, පිරිස්වලින් වැනි රූප ගස, ගස්, ගසෙන්, ගස්වලින් වැනි රූපවලට වඩා වෙනස් වන්නේ නැත. 'ළමා' ශබ්දය වර්තමාන මේ ස්ත්‍රී පුරුෂ හෙදය පැහැදිලි නැත. 'ගැහැනු හෝ පිරිමි' වැනි වචනයක් 'ළමා' ශබ්දයට එකතු කළහොත් එහි අර්ථය වර්ග කරගත හැකි ය.

උද: ගැහැනු ළමයා, (ස්ත්‍රී අර්ථය)
පිරිමි ළමයා, (පුරුෂ අර්ථය)

'ළමා' ශබ්දය පමණක් ගත හොත් සවේනන ශබ්දවලින් කුමන වර්ගයකට එය ඇතුළත්කළ යුතු දැයි පැහැදිලි නැත. කුමාරණතුංග මහතා 'සාධාරණ' ලිංග යනුවෙන් සිවුවැනි ලිංගයකුත් දක්වන්නේ මේ නිසා ය.

මීටත් වඩා සංකීර්ණ අවස්ථා සිංහලයේ දක්නට ලැබේ. ඉබ්, කොක්, පඹ වැනි ශබ්ද ප්‍රාණවාවී මෙන් ම අප්‍රාණවාවී අර්ථ ද ලබා දේ.

උද: ඉබ්බා දියේ පිනයි (ප්‍රාණවාවී අර්ථය)
දෙරේ ඉබ්බා කැඩී ඇත. (අප්‍රාණවාවී අර්ථය)

අර්ථය අනුව 'ඉබ්බා' යන රූපය වර්ග කළ නො හැකි ය. එසේ නම් එවැනි ශබ්ද කිසි යම් ලිංගයකට අයිති කිරීමට සමාජ ලිංග ක්‍රමය ඉවත්කර වර නැගීමේ ක්‍රමය අනුව, භාෂාවේ භාවිතය අනුව වර්ගීකරණයක් කළ යුතු ය. 'කොක්' ශබ්දය ද එබඳු ය.

උද: කොකා පියාසර කරයි (සප්‍රාණවාවී අර්ථය)
තුවක්කුවේ කොකා ගැස්සුණි (අප්‍රාණවාවී අර්ථය)

'පඹයා' අප්‍රාණවාවී අර්ථය දෙන පදයකි. එහෙත් එය රූප ගන්නේ ළමා ශබ්දයට සමානව ය.

උද: ළමයා, ළමයි/ළමෝ
පඹයා, පඹයි/පඹයෝ

මේ නිසා සමාජ ලිංග ක්‍රමය අනුව නාම පද පිළිබඳව නිගමනයකට එළඹීම අපහසු බව පැහැදිලි වනු ඇත. ශබ්දවල ඇති ප්‍රාණවාවී හා අප්‍රාණවාවී අර්ථ පමණක් සැලකිල්ලට ගැනීමෙන් ව්‍යාකරණ ලිංග ක්‍රමයක් සකස්කර ගැනීම ද අපහසු බව පැහැදිලි වනු ඇත.

කිසියම් ශබ්දයක ලිංග හෙදය පැහැදිලි කර ගැනීම සඳහා ඒ ශබ්ද විභක්තිවල රූප ගැන්විය යුතු ය.

මිනිසා	මිනිස්සු	(-ආ, -උ)
ගැහැනිය	ගැහැනු	(-ආ, -උ)
ගස	ගස්	(-ආ, -?)

මේ ශබ්ද තුන දෙස බැලීමේ දී මිනිස් ශබ්දයෙන් ගැහැනු ශබ්දය වෙනස් වී ඇත්තේ පෙර විධන් එක බස්හි දී බව පැහැදිලි ය. පුරුෂ ලිංගික ශබ්දය 'ආ' කාරාන්තව සිටී. ස්ත්‍රී ලිංගික ශබ්දය 'අ' කාරාන්තව සිටී 'ගස්' ශබ්දය ප්‍රථමා විභක්ති බහු වචනයේ ද හලන්තව සිටී. ඒ ශබ්ද තුන වර නැගීමේ ක්‍රමය අනුව පැහැදිලි වෙනසක් දක්වා ඇත. ඒක වචන හා බහු වචනවල දී සමාන විභක්ති ගෙන නැත.

ඇතැම් ශබ්දවල නිෂ්පත්තිය එක හා සමානය. ස්ත්‍රී හෝ පුරුෂ හෙදයේ බලපෑමක් ඇති නො වේ. 'ආ' යන්න ඒක වචන රූපවලදීත් 'ලා' යන්න බහු රූපවලදීත් ඇසුරු කරයි.

උද:	අම්මා	අම්මලා
	තාත්තා	තාත්තලා
	නැන්ද	නැන්දලා
	මාමා	මාමලා
	අක්කා	අක්කලා
	අයියා	අයියලා

ඇතැම් විට පුරුෂ අර්ථ ඇති සාමාන්‍ය නාම හා ස්ත්‍රී අර්ථ ඇති කෘදන්ත නාම එක හා සමානව 'ආ', 'මී' යන විභක්ති ඇසුරු කොට ඇත.

උද:	බල්ලා	බල්ලෝ	(පුරුෂ අර්ථය)
	බැලුවා	බැලුවෝ	(ස්ත්‍රී අර්ථය)
	කොල්ලා	කොල්ලෝ	(පුරුෂ අර්ථය)
	ගියා	ගියෝ	(ස්ත්‍රී අර්ථය)

ස්ත්‍රී පුරුෂ හෙදයකින් තොරව ඇතැම් ශබ්ද එක හා සමානව සියලු විභක්ති ඇසුරු කරයි.

උද:	තෙර	තෙරහු	ළද	ළදහු
	තෙර	තෙරුන්	ළද	ළදුන්
	තෙරට	තෙරුන්ට	ළදට	ළදුන්ට
	තෙර	තෙරුනි	ළද	ළදුනි

අතීයමාර්ථ ප්‍රත්‍ය සේවනය කිරීමේදීද පුං - ස්ත්‍රී හෙදය නො සලකා ඇත. පුරුෂාර්ථය දෙන 'එක්' ප්‍රත්‍යය අතහැර ස්ත්‍රී අර්ථ ඇති ශබ්ද සමග යෙදුණු 'අත්' ප්‍රත්‍යය තත්සම ශබ්දයක් වූ 'හික්ෂු' ශබ්දය ඇසුරු කොට ඇත.

උද: හික්ෂුවක් — කාන්තාවක්
 හික්ෂුවක් — කාන්තාවක්

උද: ක්‍රි.පූ. 3 වර්ෂය
 ක්‍රි.ව. 4 වර්ෂය
 පනිය පෙන
 අනුඛිය අනුඛිය
 උපලය උපලය

සර්ව නාම, සංඛ්‍යා නාම, ඉණ නාම, කාදන්ත නාම ආදිය ද පරික්ෂාකර බැලූ විට ඒවායේත් මෙවැනි සමාන අසමානතා හමුවේ. මේ නිසා ශබ්ද වර නගා බැලීමෙන් ඒවායේ ව්‍යාකරණමය ලිංගය හඳුනා ගැනීමට හැකිවනු ඇත.

කිසි යම් වචනයක් වාක්‍යවල යෙදීම අනුව ද ලිංග හෙදය පැහැදිලි කර ගත හැකි ය. සිංහල ප්‍රාකෘත යුගයේදී 'වැව' යන අර්ථය ඇති 'වව්' යන රූපය ප්‍රාණවාවී ස්ත්‍රී ලිංගික ස්වරූපය ගෙන වරනැගී ඇත.

අනුඛිය (අනුලාවගේ) වවිය (වැවේ) සම්බන්ධ විභක්ති අර්ථය දීමට 'වාපියා' යනුවෙන් යෙදුණු රූපය 'වවිය' යනුවෙන් තද්ගව වී ඇති සැටි ඉන් පෙනේ. පාලි, සංස්කෘත භාෂා වල 'වාපි' ශබ්දය ස්ත්‍රී ලිංගිකයි. ඒ නිසා සිංහලයේ ද එහි ඇති අප්‍රාණවාවී අර්ථය දෙස නො බලා 'ඉ' කාරාන්ත ශබ්දයක් හැටියට ස්ත්‍රී ලිංග ගණයේ ලා සලකා ඇත. එහි අර්ථයේ බලපෑමක් ලිංග හෙදය කෙරෙහි ඇති වූයේ නැත. මාතෘ භාෂාවල 'භාර්යාව' යන අර්ථය ඇති ශබ්ද තුනක් ලිංගත්‍රයේ ම යෙදී ඇති සැටි සංස්කෘත, පාලි වැනි භාෂාවන් විරික්ෂිමෙන් පෙනී යයි.

උද: දර ශබ්දය පුරුෂ ලිංගික ශබ්දයකි.
 භාර්යා ශබ්දය ස්ත්‍රී ලිංගික ශබ්දයකි.
 කලත්‍ර ශබ්දය නපුංසක ලිංගික ශබ්දයකි.
 'මිත්‍ර' ශබ්දය මධ්‍යතන ඉන්දු ආර්ය යුගයේ දී පුළුලිංග ස්වරූපයෙන් යෙදුණත් කලාතුරකින් නපුංසක ලිංගික ස්වරූපය ද ආරක්ෂා කර ගෙන ඇත.

උද: 'යමො මිත්තානි ගන්ඨති.'
 මාර්තෘ භාෂාවල පැවති මේ ව්‍යාකරණ ලිංග ක්‍රමය සිංහල ප්‍රාකෘත යුගයේ දී පැවතුණි.

උද: වාපි > වව් (ක්‍රි.පූ. 3 ක්‍රි. ව. 4)
 පත්ති > පති (,,)

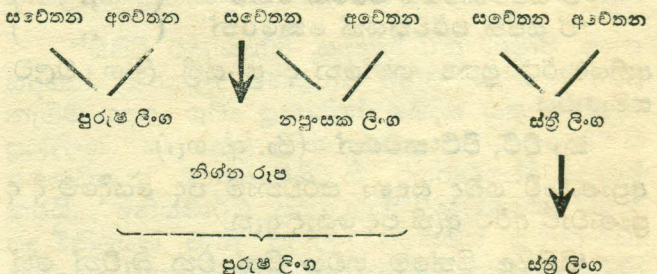
මේවායේ සම්බන්ධ විභක්ති රූප 'වවිය' 'පතිය' ආදී වශයෙන් යෙදී ඇත. එද ස්ත්‍රී ලිංගික ශබ්ද කෙරෙන් සම්බන්ධ විභක්ති අර්ථය දීම සඳහා 'ය' යෙදී ඇත.

උද: 'පරුමක දමරකිත ජිතය උපශිත තිශය ලෙනෙ ගගග'
 (මලයරට ලිපි, ක්‍රි. පූර්ව යුගය)
 'කිස ගමණිය ලෙනෙ ගගග'
 (මිහින්තලා ලිපි, ක්‍රි.පූ. 3 - ක්‍රි.ව. 2)

සම්බන්ධ විභක්ති අර්ථ දීම සඳහා ස්ත්‍රී ලිංගික ශබ්දවලින් පරව යෙදුණ 'ස' ප්‍රත්‍යය ම 'වව්' 'පති' වැනි ශබ්දවලින් පරව ද යෙදී ඇත. නමුත් ක්‍රි.ව. 3 - 4 වැනි සියවස්හි දී මේ ලිංග ක්‍රමය වෙනස් වන්නට පටන් ගත්.

වව්, පති වැනි අප්‍රාණවාවී ශබ්දවල ලිංග හෙදය වෙනස් වන්නට පටන් ගත් සැටි මේ ශබ්ද සැසඳීමෙන් වටහා ගත හැකි ය. 12 වැනි සියවස තෙක් ඉන්දියාවේ ද ව්‍යාකරණානුකූල ලිංග හෙදය පැවතුණි. නමුත් ඉන් පසුව ඇසැම ආදී ප්‍රදේශයන්හි භාෂා සමග ගැටීම නිසා ඒ ක්‍රමය නැති වී ගියේ ය. එස්. කේ. වැටර්ස් මහතා ඉන්දියාවේ 'කෝල්' භාෂාව නිසා ලිංග හෙදය වෙනස් වූ බව කියයි. කෝල් වරුන්ගේ භාෂාවේ ලිංග හෙදයක් නැත. මේ අදහස් දෙකට ම වඩා වෙනස් මතයක් ඩී. ජේ. විජේරත්න මහතා ඉදිරිපත් කරයි. ක්‍රමානුකූලව වචන පාවිච්චි කිරීම නිසාත් පද සරල වීම නිසාත් ඉන්දියාවේදීත් ලිංග හෙදය සරල වූ බව පවසන ඒ මහතා වචන සරල වීම හා කෙටි වීම නිසා ව්‍යාකූල ගතිය අතහැර එකහැටියකටම හැඩ ගැසුනු බව ද කියයි. එයින් සිදු වූයේ අර්ථය අනුව ශබ්ද වර්ග වීමක් යැයි කියන ඔහු අප්‍රාණවාවී ශබ්ද එක් ගණයකටත් ප්‍රාණවාවී ශබ්ද පුරුෂ - ස්ත්‍රී ලිංග දෙකටත් බෙදී ගිය බව දක්වයි.

සිංහලයේ ඇත්තේ ලිංග දෙකක් පමණි යන මතය සිදුත් කතුවරයා ඉදිරිපත් කරන්නට ඇත්තේ ද ඓතිහාසික වශයෙන් ශබ්ද හැඩ ගැසී ආ ක්‍රමය සැලකිල්ලට ගැනීමෙන් විය යුතු ය. ව්‍යාකරණ ලිංග ක්‍රමය පැවති යුගයේ දී ඇතැම් අප්‍රාණවාවී ශබ්ද පුළුලිංග සේ ද ඇතැම් ඒවා ස්ත්‍රී ලිංග සේ ද වර නැගී ඇත.

සිදුත් මතය:
 උද: පුළුලිංග: සචේතන, රජියයි (රාජ ශබ්දයෙන්) අචේතන, විභර්ති (විභාර ශබ්දයෙන්)
 සචේතන, සග (සංස ශබ්දයෙන්) අචේතන, ලබ (ලාභ ශබ්දයෙන්)
 නපුංසක ලිංග: සචේතන, (නිසන රූප: පැරණි භාෂාවේ මේ ගණයට අයත් කළ හැකි රූප යෙදී නැත) අචේතන, ලෙනෙ (ලෙන ශබ්දයෙන්)
 ස්ත්‍රී ලිංග: සචේතන, තිස්ස (තිස්සා ශබ්දයෙන්) අචේතන, වවිය (වාපි ශබ්දයෙන්)

සමානව අවේනනික ශබ්ද රූප වන 'පුකේ' 'මිනේ' ආදියට සමානව අවේනනික ශබ්ද රූප, 'ලෙනේ' ආදිය ප්‍රාණවාවී 'ඒ' ප්‍රත්‍ය ගෙන තිබීම නිසා මේ ශබ්ද අතර වෙනසක් දකින්නට නැත.

පැරණි සිංහලයේත් කාව්‍ය භාෂාවේත් අප්‍රාණවාවී ශබ්දවලට ප්‍රාණත්වය ආරෝපණය කිරීමේ ලක්ෂණය ප්‍රකටව ම දක්නට ලැබෙන්නකි. නූතන ලේඛන ව්‍යවහාරයේ ද තත්සම ශබ්ද හැටියට ගැනෙන වෘක්ෂ, ලතා, ගංභා වැනි ශබ්ද වෘක්ෂයෝ, ලතාවෝ, ගංභාවෝ ආදී වශයෙන් ප්‍රාණවාවී ප්‍රත්‍ය සේවනය කරන බව පැහැදිලි ය. මාතෘ භාෂාවල එන ලිංග හෙද ක්‍රමය කෙරෙහි ප්‍රාණවාවී, අප්‍රාණවාවී යන හෙද එතරම් දුරට ඉවහල් වී නැත. පැරණි අර්ථ ව්‍යාධ්‍යාන ග්‍රන්ථවලදී බොහෝ විට අප්‍රාණවාවී ශබ්ද ප්‍රාණවාවී ස්වරූපයෙන් දක්වා ඇත.

- 'ආරක්ෂක නො වීහාරො, අරණෙහි වෛහරෙක්' (ධම්පිය අටුවා ගැටපදය) පුරුෂ ලිංග
- 'අට්ඨසමාපත්තියො, රුවාරු අට්ඨමචතුන්' (ධම්පිය අටුවා ගැටපදය) පුරුෂ ලිංග
- 'පිලන්ධනානි, පලදනාවෝ' (ජාතක අටුවා ගැටපදය) ස්ත්‍රී ලිංග
- 'මමාසිතානි, මමසි ගන්නා ලද්දො' (ධම්පිය අටුවා ගැටපදය) පුරුෂ ලිංග
- 'ආජක්ඛු රට සතානි, විනිත අසුන් යුත් රිය සියෝ' (ධම්පිය අටුවා ගැටපදය) පුරුෂ ලිංග

'උපකාරක පද' භාවිතය ද පුංස්ත්‍රී ලිංග වලට සමාන ය.

- 'සුතිත්ථා, ඒ පුෂ්කරණි තොමෝ' යභපත් කොට ඇත්තී ය. (ජා. අ. ගැ.)
- 'ඒ ස්වර්ණපස්ස පර්වත කෙම' (, ,)
- 'ඒ සජ්න පර්වතයක් කෙරෙන්' (, ,)

අනියමාර්ථ ප්‍රත්‍ය ගන්නේ ද පුංස්ත්‍රී ලිංග වලට සමානවය.

- කා වීථි, වීථි කවරන් (ජා. අ. ගැ.)
- අප්‍රාණවාවී ශබ්ද සඳහා සර්වනාම පද යෙදීමේ දී ද ප්‍රාණවාවී අර්ථ ඇති පද යොදා ඇත.
- 'පිළිසිඳ සිත්මෙ භවහ සිත් වන බැවින් හේ පකති සිත් නම් ඒ' (බ. අ. ගැ.)
- 'තා ඉමා දස, මොහු දස දික්හ' (ජා. අ. ගැ.)

මෙබඳු ස්වරූපයක් ගත් පැරණි සිංහලයේ ලිංග ක්‍රමය ක්‍රි. ව. 8 - 12 සියවස් තුළදී ම ඉතා ලිහිල්ව ගිය හැටියක් ද දක්නට ලැබේ. අප්‍රාණවාවී ශබ්දවලට අර්ථ දීමේදී ප්‍රකෘති රූප යෙදීමට උත්සාහ ගත් අවස්ථා ද දක්නට ඇත.

- 'කච්ඡලණ්ඩානි, කස්ඛන් බිජු' (ධම්. අ. ගැ.)
- 'සබ්බා කුසලානි, සචි අකුසල්' (, ,)

මෙවැනි තත්වයන් සිංහලය තුළ ක්‍රියාත්මක වුවත් විශේෂ ලක්ෂණ සහිතව අප්‍රාණවාවී ශබ්දවලට ප්‍රාණවාවී අර්ථ ගැන්වීම බහුලව ම උගතුන් අතින් සිදුවීම නිසා සිදත් කතුවරයාත් අලුතෙන් සකස්

වෙමින් ආ ව්‍යාකරණ ලිංග ක්‍රමය ගැන සැලකිල්ල දක්වා ඇත. සිදත් මතය සනාථ කරන්නට තරම් ප්‍රමාණවත් සාධක රාශියක් ම මුණ ගැසෙන්නේ සන්න, අටුවා, ගැටපද කෘතීවලිනි. මේවායේ නාම පද පාවිච්චි වී ඇත්තේ ඓතිහාසික ලෙස බිඳී ආ සිංහල භාෂාවට එකඟ වන ලෙස යි. 'කා වීථි' 'වීථි කවරන්' මෙහි 'වීථි' ශබ්දයෙන් අප්‍රාණවාවී අර්ථයක් ලබා දෙයි. නමුත් එය ස්ත්‍රී ලිංග ශබ්දයක් ලෙස රූප ගනී. එයට ම යොදා ඇති 'තා' ශබ්දය සර්ව නාම පදයකි. එය පාළි භාෂාවේ හැටියට ස්ත්‍රී ලිංග පදයකි. එයට අර්ථ දක්වද්දී පාළියේ යොදා ගත් ලිංගය ම පාවිච්චි කරයි. අනියමාර්ථ ස්ත්‍රී ලිංග ප්‍රත්‍යයක් ඇසුරින් 'කවරක්' යන රූපය ගොඩ නගා ගෙන ඇත. 'පිලන්ධනානි' යන වචනයට අර්ථ දැක්වීමේ දී 'පලදනාවෝ' යනුවෙන් අර්ථ දී ඇත. 'පිලන්ධන' ශබ්දය නපුංසක ලිංග ශබ්දයකි. අර්ථයෙන් අප්‍රාණවාවී වුවත් සිංහල ගැටපදකරු අර්ථ දැක්වද්දී 'පිලන්ධන' ශබ්දය ගැන සැලකිලිමත් නො වී අලුතෙන් ගොඩ නැගෙමින් ආ සිංහල ක්‍රමයට අනුව 'පලදනාවෝ' යනුවෙන් ස්ත්‍රී ලිංග ස්වරූපයෙන් අර්ථ දැක්වී ය. තත්සම ශබ්ද ලිංග භජනය කරද්දී ගංගාවෝ, කාන්තාවෝ ආදී වශයෙන් යෙදේ. එසේ ම 'පලදනාවෝ' යන්න ද ඒ ස්වරූපය අනුව සකස් කරගෙන ඇත. ඒ නිසා අප්‍රාණවාවී ශබ්ද ගැන ගැටපදය හා සන්නකරුවන්ගේ මතය සිදත්කරුවන්ගේ නිගමනයට බොහෝ දුරට බලපා ඇත.

'තා ඉමා දස' යන වචන තුනට තේරුම් දෙද්දී ධම්පියා අටුවා ගැටපදයේ 'මොහු දස දික්හ' යි දක්වා ඇත. දිසාවක් හඳුන්වද්දී සර්ව නාම පදය ලෙස භාවිතා කළේ 'මොහු' යන රූපය යි. අප්‍රාණවාවී ශබ්ද ප්‍රාණත්වයෙන් සැලකීමට අටුවා ඇදුරෝ පුරුදු වී සිටියහ. සුතිත්ථා, 'ඒ පුෂ්කරණි තොමෝ' යනුවෙන් අර්ථ දී ඇත. 'පොකුණ' යන අර්ථ ඇති 'පුෂ්කරණි' ශබ්දය ස්ත්‍රී ලිංග ශබ්දයක් ලෙස සලකා ඇත. මේ නිසා ගැටපද හා අටුවා ග්‍රන්ථ කියවා ගෙන යද්දී අප්‍රාණවාවී ශබ්දවලට පුරුෂ ලිංගයෙන් හෝ ස්ත්‍රී ලිංගයෙන් අර්ථ දක්වා ඇත. මේ සම්ප්‍රදය සිංහල භාෂාව තුළ ප්‍රබල ලෙස ක්‍රියාත්මක වී ඇත. මෙය කවියන්ට පමණක් සීමා වුවක් නො වේ. එමෙන් ම වෙනත් භාෂාවක නො වූ ආකාරයේ සංවර්ධනයකි.

සන්න ගැටපදකරුවන්ගේ මේ සම්ප්‍රදය සාහිත්‍ය නිර්මාණ කෙරෙහි ද බලපා ඇත. ඒ නිසා කවියෝ නිතර ම අප්‍රාණවාවී ශබ්දවලට ප්‍රාණත්වය ආරෝපණය කළහ.

'දකුණු මද වසන් — රජ කල් සහළා ලඳුන්' (සසඳුවන) (වසන්ත කාලය නමැති රජුගේ ප්‍රිය මිත්‍ර දක්ෂිණ මාරුතය) මෙහි වසන්ත කාලය රජ කෙනෙකු ලෙස දක්වයි.

'සඳා නැගෙන බලනෙවි තුරු කොළතුරෙහි' (මයුරය)

'සඳා' යනුවෙන් පුරුෂ ලිංගාර්ථය ගෙන ඇත. ක්‍රමයෙන් සෙල්ලිපි, සන්න, ගැටපද හා සාහිත්‍යය යන ලිපි ලේඛනවල ක්‍රියාත්මක වූ ව්‍යාකරණ ලිංග

ක්‍රමය සිදුකර දැනටදී යුගයේ සිදුකරන ඉදිරිපත් කළ බව පිළිගැනීමට සිදු වේ.

සිදුකර සහරාවේ ලිංග හේදය පිළිබඳ තොරතුරු අවස්ථා දෙකක දී සඳහන්ව ඇත.

1. විසි වියරණ විදි අතර ලිංග පිළිබඳ හදුන්වා ඇති ස්ථානය.
2. ලිඟු අදියර, ව්‍යාකරණාංගයක් ලෙස ලිංගාධිකාරය පටන් ගන්නා ස්ථානය.

මේ ස්ථාන දෙකේදීම දක්වා ඇති මත උගතුන්ගේ විචාරයට ලක්වී ඇත. එහෙත් සිදුකර කතුවරයා තමන් ඉදිරිපත් කළ මතය මුළු ගුණාංගයේ ම ක්‍රියාත්මක කළ හැකි වන පරිදි ඉදිරිපත් කර ඇත. ඒ නිසා දැනට අප පිළිගන්නා කරුණුවලට වඩා වෙනස් වුව ද මේ මතය අස්ථාවර එකක් ලෙස පෙන්විය නොහැක. පළමු හැඳින්වීමේ එන්නේ 'මේය මෝය' යන වචනට කරුණු වූයේ ලිඟු නම්' යන්නයි. මේ, මෝ යන වචනවලින් හැඳින්විය හැකි නාම පද ලිංග ගණයට ඇතුළත් වන බව මින් කියවේ. මේ ගැන කුමාරණතුංග මහතා දැඩි විග්‍රහයක් කර ඇත. පසු කාලීන විචාරකයන් ද කලේ ඒ මතය තවදුරටත් පුළුල් කිරීමක් පමණි.

ඔහු ඉදිරිපත් කළ තර්කය නම් 'මේ, මෝ' යන ව්‍යවහාර දෙක පදනම් කරගෙන ලිංග හේදය පැහැදිලි කිරීම අපහසු බවය. එමෙන් ම මාතෘ භාෂාවල තිබෙන 'එත' ශබ්දය ලිංගත්‍රයේ වර්තනා ගැනීමෙන් ලැබෙන රූප අනුව ලිංග තීරණය කිරීමට යෑම නුසුදුසු බවය.

යම් කිසි නාම පදයකට විශේෂණ වශයෙන් යෙදෙන ශබ්දයකි 'එත' ශබ්දය. එය ලිංග තුනේම රූප ගැන්විය හැකි ය. එසේ වර නැගීමේ දී, පුරුෂ ලිංගක ශබ්දයක් ලෙස වර නගද්දී ප්‍රථමා විභක්ති ඒක වචනය ලෙස 'එසෝ' යන වචනය ලැබේ. එය සිංහලට 'මේ' යනුවෙන් පෙරළේ. ස්ත්‍රී ලිංගික ශබ්දයක් ලෙස වර නැගෙන විට ප්‍රථමා විභක්ති ඒක වචන රූපය වන්නේ 'ඒසා' යන්නයි. සිංහලෙන් 'මෝ' යන අරුති. නපුංසක ලිංගක ශබ්දයක් ලෙස වර නගන විට එය ප්‍රථමා විභක්ති ඒක වචනයේ 'එතං' යනුවෙන් සිටී. එහි අරුත වන්නේ 'මේ' යනුයි. මේ රූප තුන ලිංග තුනට අයිති රූප තුනකි. නමුත් බැලූ බැල්මට රූප දෙකක් සමානත්වයක් දක්වයි. ඒ පුරුෂ ලිංගික හා නපුංසක ලිංගික රූපයි. කුමාරණතුංග මහතා කල්පනා කළේ මේ සමාන රූප දෙක එකක් ලෙස රැගෙන 'මෝ' යන්න තවත් විශේෂ රූපයක් ලෙස සලකා සිදුකර තම නිගමනය ඉදිරිපත් කළ බවයි. එහෙත් එහි අදහස වැරදිය.

යම් විධියකින් නපුංසක ලිංග පද සියල්ලම පුරුෂ ලිංගික ශබ්දවලට සම්බන්ධ කළේ නම් පාලි හෝ සංස්කෘත භාෂාවල දක්නට ලැබෙන නපුංසක ලිංග ගණයට අයිති වන සියලුම ශබ්ද සිංහලයේ දී පුරුෂ ලිංග ගණයට වැටිය යුතු ය. නමුත් සිදුකර නිදසුන්වලින් ම මේ කාර්යය එසේ සිදුවී නැති බව

පෙනේ. සංස්කෘතයේ 'මිත්‍ර' ශබ්දය සිදුකර මතය අනුව නපුංසක ලිංග ගණයට අයත් කළ නොහැකි ය. මාතෘ භාෂා පිළිබඳව අනවබෝධයකින් සිදුකර සහරා කතුවරයා මේ ගුණාංග සපයා නැත. 'නො පැනේ වහර වෙසෙසක් පුමිතිරි ලිඟු දෙක විනා' යන නිගමනය දීමට නම් මාතෘ භාෂා හා සිංහල භාෂාව පිළිබඳ හසළ බුද්ධියක් තිබිය යුතු ය. ඒ නිසා මේ ස්ථානය සංස්කෘත ශබ්දශාස්ත්‍රය පිළිබඳව අවබෝධයක් නැතිව ලිංග විභාගයක් කළ ස්ථානයක් හැටියට සඳහන් කිරීම අපහසු ය. මේ හැඳින්වීම ලබා දී තිබෙන්නේ සිංහල භාෂාවේ දක්නට ලැබුණු කිසි යම් වෙනත් යොමුවීමක් නිසා ය. මේ කර්තවරයා උත්සාහ දරා ඇත්තේ කිසි යම් ආකාරයකින් සිංහල භාෂාවට ආවේනිකව හැඩගැස්වී ගෙන ආ ලිංග හේද ක්‍රමයක් පැහැදිලි කිරීමටය.

සිගිරි ගීවල ඇති "කල්, ගල්" වැනි ශබ්දන් කන්, අත් වැනි ශබ්දන් වර නැගී ඇති ක්‍රමය බලන විට ඉතා සමාන බව පෙනී යයි. "කල්" යන්න "කල, කල්, කලක්" ආදී වශයෙන් ද "ගල්" යන්න "ගල, ගල්, ගලක්" ආදී වශයෙන් ද යෙදී ඇත. එසේම කන්, අත්, ශබ්ද ද සමාන රූප ගෙන තිබේ. එබැවින් ස්ත්‍රී ලිංගික ශබ්ද සංඛ්‍යාවට අප්‍රාණවාවී ශබ්දන් ඇතුළු කිරීමට හේතු තිබූ බව අපට සැලකිය හැකිය. තවත් පැත්තකින් බලන විට ඇතැම් අප්‍රාණවාවී ශබ්ද පුල්ලිංග ගණයට ඇතුළු කිරීමට හේතු පෙනේ. ව්‍යාකරණඥයා ලිංග හේදය ගැන සැලකීමේදී ස්වාභාවික ස්ත්‍රී පුරුෂ හේදය අගය කරන්නේ නැත. ශබ්ද වරනැගීම අනුව ගනු ලබන ප්‍රත්‍යය දෙස බලා ඔහු ශබ්ද වර්ග කරයි. ඒ අනුව බැලූවොත් කල්, ගල්, කන්, අත් වැනි ශබ්දයන්ගේ සමාන රූප භාවිතය ලිංග 2 ක් පමණක් සිංහලයේ ඇතැයි යන කියමන සනාථ කරන්නකි.

"සිගිරි පද්‍යයන්හි සඳහන් වන භාෂාව ඉහත සඳහන් කරනලද හේතුවට අනුව බලනොත් වර නැගීම සඳහා ශබ්ද ප්‍රකෘතීන් බෙදිය යුතු වන්නේ පුල්ලිංග හා ස්ත්‍රී ලිංග වශයෙන් පමණකි" යි පරණවිතාන මහතා සිගිරි ගී විශරණයේදී සඳහන් කරයි. අනියමාර්ථ ප්‍රත්‍ය ගත් "බැල්මෙක්" වැනි පද මිනිසෙක් වැනි පුල්ලිංග පද සමග සමාන වේ. අර්ථ ව්‍යාඛ්‍යාන වලදීත් අප්‍රාණවාවී ශබ්දවල ප්‍රථමා විභක්ති රූපවලට අරුත් දක්වීමේදී තෙමේ, තොමෝ, තුමු යන උපකාරක පද අත්‍යවශ්‍යයෙන් ම යොදා ගත යුතු බව සිදුකර සඳහන් කරන අතර සන්න අඩුවා ගුණාංග ඒ කාර්යය ඊට පෙර සිටත්ම ඉටුකර ඇති බව ද අපට පැහැදිලිය. කිසියම් ශබ්දයක ප්‍රථමා විභක්ති රූප වලින් එය කවර ලිංගයකට අයත් දැයි සොයා ගත බැවින් "මේ, මෝ" යන වචනට අනුව ලිංග හේදය තේරුම් ගත හැකි බව සිදුකර පෙන්වා දී ඇත. "පුම ඉතිරි ලිඟු දෙක පටන් අරුත් වියකන්නි තෙම තොම තුමු යනු රුසි" යනුවෙන් පෙර විධි විස්තරයේදී මේ ප්‍රයෝග උපකාරී කර ගත යුතු බව කීවේ ද මේ නිසාම විය යුතු ය. අප්‍රාණවාවී ශබ්ද ගණයක් ගැන හෝ ඒවාට යෙදෙන උපකාරක පද ගැන හෝ සිදුකර කිසිම

සඳහනක් නැත. මේ සිද්ධාන්තය මත පිහිටා විභක්ති අධිකාරය ද සම්පූර්ණයෙන් ගොඩ නගා ඇති බැවින් ලිංග හැදින්වීම සඳහා සිද්ධ යෙදූ ප්‍රකාශනය වැරදීමකින් කළ ප්‍රකාශනයක් නොවන බව තේරුම් ගත හැකිය.

විභක්ති සුවක පද හැටියට මෙතුමා දැක්වූයේ ද විසින්, කෙරෙන්, කෙරෙහි, ගේ ආදී පද කීපයකි. නමුත් ප්‍රථමාව හෝ කර්ම විභක්තිය විස්තර කිරීමේදී අප්‍රාණවාවී ශබ්ද සඳහා යෙදුනු “වළ” ප්‍රත්‍යය යෙදුවේ නැත. අප්‍රාණවාවී ශබ්ද යෙදුනු රූප ද නිදසුන් ලෙස දක්වා ඇත්තේ ඒවා පුං - ස්ත්‍රී යන ලිංග දෙකට ඇතුළත් වන බව පැහැදිලි කෙරෙන අයුරින්ම යොදා තිබේ.

- (කම් විභක්ත) “රුක්නට නැගෙන් සාමුචෝ”
- (සපදන් විභක්ත) “කඹරානට නිගා දුන්”
- (සබද විභක්ත) “සඳුගේ පින් සොමි”

මෙබඳු යෙදුම් ප්‍රාණවාවී ශබ්දවලට ඉතා සමීපව යයි. එබැවින් සිදුකේ එන ලිඟු බෙදීම එතෙක් පැවති සිංහලයට අනුකූලව යෑමක් සේ දැක්වීම නිවැරදිය.

සිද්ධ ස්ත්‍රී ප්‍රත්‍ය ගෙන සෑදෙන ස්ත්‍රී ලිංගික පද වර්ගයක් ඉදිරිපත් කරයි. අර්ථ ක්‍රියා ශබ්ද, ගුණ ශබ්ද හා පුල්ලිංග ශබ්ද යන මේවා ස්ත්‍රී අර්ථය ප්‍රකාශ කළ යුතු අවස්ථාවලදී විශේෂ ප්‍රත්‍ය සංඛ්‍යාවක් ආශ්‍රය කරන බව එහි දක්වා ඇත. පුරාණ සිංහල යුගයේදී ස්ත්‍රී ප්‍රත්‍ය හැටියට සිංහලයේද දක්නට ලැබුනේ මාතෘ භාෂාවලට සමාන ප්‍රත්‍ය සමූහයකි.

1. “අ” කාරාන්ත ස්ත්‍රී ලිංගික ශබ්ද සමූහයක් එකල පැවතුනි. මේවා “ආ” කාරාන්ත ස්ත්‍රී ලිංගික ශබ්දවලින් හින්තවී ඇත.

- උපශික < උපාසිකා
- නිස < නිසිසා
- ජය < ජයා

ඉන්දු ආර්ය භාෂාවල ලක්ෂණවලට පරිණාමයක් මෙයින් පෙනේ.

2. “ඉ” කාරාන්ත ස්ත්‍රී ලිංගික ශබ්ද ද දක්නට ලැබේ. මේවා ක්‍රම කීපයකට හින්තවී ඇත.

- “මේ” (මනි සරලය දතු නිදනය) < මාතෘ
- “සා” කාරාන්ත ශබ්ද “අ” හැටියට බෙදී ඇත.
- දුහිතෘ < ක්‍ෂිත

3. “ඉනී” ප්‍රත්‍යාන්ත ශබ්ද ඒ හැටියෙන් ම පැවතුනි.

- යහසිනි < යහස්විනි

මේවා සියල්ලම ප්‍රාණවාවී අර්ථ දක්වයි. අප්‍රාණවාවී ස්ත්‍රී ලිංගික ශබ්ද පති, දෙණික, වච ආදී වශයෙන් යෙදුනි. නමුත් අප්‍රාණවාවී ස්ත්‍රී ලිංගික ශබ්ද 2 වැනි සියවසින් පසුව නපුංසක ලිංගික පද හැටියට භාවිත වන්නට විය. ශබ්දන්ත වෙනස් විය.

- ස්ත්‍රී නපුං ස්ත්‍රී නපුං
- වච < වච පති < පෙන

ක්‍රි: ව: 10 වැනි සියවස පමණ වන විට මේවායේ අප්‍රාණවාවී ස්වරූපය ප්‍රකටවී ඇත. නමුත් ප්‍රාණවාවී ස්ත්‍රී ලිංගික ශබ්ද “අ” කාරාන්තව පටන්ගනී.

- මෙගෙසණ < සමණා
- යොන < යොවනා

10 වැනි සියවසේදී ඇතැම් ඉ, උ ආදී අන්ත ශබ්ද (අප්‍රාණවාවී) නපුංසක ලිංගිකව යෙදී ඇත.

- කරුණා > කුඵණු
- කබල්ලිකා > කැබලි
- සන්ධ්‍යා > සැන්දෑ

සිද්ධ ඉදිරිපත් කරන ලිංග හෙදය පිළිබඳ මතය ගොඩ නගා ඇත්තේ පැරණි සිංහලයේ යෙදුම් අනුව මිස හුදෙක් ව්‍යවහාරය පමණක් පදනම් කරගෙන නොවේ. එහිදී ජෛන ව්‍යවහාරය ගරු කොට ඇත.

“අරුත් කිරිය සද ගුණ සද ද වන ඉනි අතැ පුම සද ද ඉනි පවසන ඊ ආ පස බුහුසු”

මේ අනුව අරුත් කිරිය, ගුණ හා පුම සද පමණක් “ඊ” ආදී ස්ත්‍රී ප්‍රත්‍ය ගනී.

- අරුත් කිරිය සද - තෙමන්නි, මවන්නි (ඊ ප්‍රත්‍ය)
- ගුණ සද - හෙළිල්ලි, ගොමරි (,,)
- පුම සද - නිළි, නැයිනි (,,)
- වෙනත් ප්‍රත්‍ය භාවිත කළ පද ද ඇත.

1. කුළි, වැසි, මියුලැසි (ඉ ප්‍රත්‍යය)
2. කළා (ආ ප්‍රත්‍යය)
3. දුනු (උ ප්‍රත්‍යය)

මේ උද්භරණ සියල්ලම අනුව බලන විට ආ, ඉ, ඊ, උ යන ප්‍රත්‍ය ස්ත්‍රී ප්‍රත්‍ය ලෙස පෙනේ. මේ නිදසුන් අතර ඇති ‘උ’ ප්‍රත්‍යය ගත් ‘දුනු’ පදය උගතුන්ගේ මතභේදයට ලක්වී ඇත. මෙය එක්කෝ

- i. අතීත ප්‍රථම පුරුෂ බහු ක්‍රියා රූප විය යුතුය. නැත්නම්
- ii. අතීත කාල කෘදන්ත පදයට ස්ත්‍රී ප්‍රත්‍ය ගැන්වූ අවස්ථාවක් විය යුතුය.

රූප වශයෙන් ‘උ’ ප්‍රත්‍යය ගත් අතීත ආබ්‍යාත රූපයත්, අතීත කෘදන්ත රූපයත් සමාන වුවත් මෙහි ස්ත්‍රී ප්‍රත්‍යයන් වන ‘උ’ කාරය යෙදී නැතැයි කීමට ඒවා ප්‍රමාණවත් නොවේ. පැරණි සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථවල ඇතැම් නිදසුන් මගින් ස්ත්‍රී ලිංගික උක්තය සමග යෙදුනු ‘උ’ කාරාන්ත ක්‍රියා රූපවල තත්වය වඩාත් පැහැදිලි කරගත හැකිය.

මාතෘ භාෂාවල අතීත ඒකවචන ක්‍රියා රූපවලට සිංහල අර්ථ දැක්වීමේදී ‘උ’ ප්‍රත්‍යය සහිත ක්‍රියාපද වෙසතුරු ද සන්නයේ යොදා ඇත.

1. රාජ පුත්ති, පුසති නම් රදු; කරුණං පරිදෙවෙසි, බැගෑ හඩින් හැඩු

- සබ්බංග සොහනා මද්දී රාජපුත්තී, සච්ච අභිත් භොබනා මැදනම් රදු නොමෝ; තං අබ්චී, ඒ වෙසතුරු රජහට කිචු
- මද්දී රාජ පුත්තී, මැදි රදු; තත්ථෙව, වෙසතුරු පා මුල්භිමා; ඡමා, පෙළොවැ; පපති, රත් කෙහෙල් රැකක් මෙන් හුණු
- සස්සුයා පාදෙ, හුසාගේ පාදයන්; සිරසා අභිචන්දි භිසින් වැදු

ස්ත්‍රී ලිංගික උක්තය සමග යෙදුණු මේ අතීත ක්‍රියා සිංහලයේදී බහු රූපයෙන් යෙදී ඇතැයි කිසිවෙකුට කිවහැකිය. මේ ලක්ෂණය නූතනයේදී බහුලව දක්නට ලැබේ. එහෙත් අතීත ආබ්‍යාත ඒකවචන රූපවලට පුරුෂ ලිංගික උක්තයන්හිදී අර්ථ දක්වා ඇත්තේ ඒකවචන ස්වරූපයෙන් ම ය.

- තථාපි, එතකුදු වුව; සකං පුත්තං, මා නිසා උපන් පුතු; පබ්බාපෙම්, නොරෙමි'යි කී'
- මහාරාජා, මහරජ; සබ්බංග සොහිනිං සච්ච අභිත් භොබනා; තං මද්දිං අබ්චී, ඒ මදියට කී'
- 'රාජා, වෙසතුරු මහරජ..... පායාසි, නික්මිණි'

'අබ්චී' යන ඒකවචන ක්‍රියාවට ස්ත්‍රී ලිංගික උක්තය සමග යෙදීමේදී 'කිචු' යනුවෙන්ද පුල්ලිගික උක්තය සමග යෙදීමේදී 'කී' යනුවෙන්ද අර්ථ දීමෙන් මේ තැන්වල ඇත්තේ අතීත බහු ආබ්‍යාත රූපය ම ද යන්න ගැටළුවක් වේ. ඇතැම්විට ස්ත්‍රී ලිංගික උක්තය සමග අතීත ආබ්‍යාතයට 'ආ' ප්‍රත්‍යය ගත් කෘදන්ත රූපවලින් අරුත් සැපයූ තැන්ද ඇත.

'සබ්බංග සොහනා මද්දී, සච්ච අභිත් භොබනා වු මදී; ඉදං වත්චාන, මෙනෙපුල් කියා පක්කාමී, ගියා'

සිද්ධතේ 'කළා' වැනි පදවලද නූතන සිංහලයේ 'සිටියා, හැඬුවා' වැනි පදවලද ඇත්තේ මෙහි සඳහන් 'ආ' ස්ත්‍රී ප්‍රත්‍යයයි. ඒ අනුව 'හැඬු' වැනි පදවලත් ස්ත්‍රී ප්‍රත්‍යයක් යෙදී ඇති බව සලකාගත හැකිය. ඊටත් වඩා ප්‍රබල සාධකයක් වන්නේ පැරණි සිංහල යෙදුම්වල නාම ධාතුක ක්‍රියා සමග ස්ත්‍රී ප්‍රත්‍යයක් ලෙස 'උ' කාරය යෙදී තිබීමයි.

මද්දී අයො, අහං තෙ හුසා, හිමියා මව මම නොප යෙහෙළි මදීචු'

ධර්මප්‍රදීපිකාවේ සඳහන් 'කැන දුවක්මු' යන යෙදුමේද මේ 'උ' ප්‍රත්‍යය ප්‍රකටය. ස්ත්‍රී ලිංගික නාම පදයක් උක්තය වශයෙන් යෙදී ඇති තැනෙක අතීත ආබ්‍යාත පදයක් සඳහා අර්ථ දක්වා ඇත්තේ 'උ' ප්‍රත්‍යයාන්තවය.

'ජසාන, පහළ' (7 x 21 ජානකීභරණය සන්තය.)

සිගිරි පද්‍යවලදී ක්‍රී: ව: 8 වැනි සියවසේ සිට භාවිත වූ ස්ත්‍රී ප්‍රත්‍ය රාශියක් අපට හමු වේ. එහි ඇති ඇතැම් රූප පිරික්සීමේදී 'අ, ආ, ඉ, ඊ, උ' වැනි ප්‍රත්‍ය බහුලවම යෙදුනු බව පෙනේ.

- අ = 'ගත' (ගත් තැනැත්තිය) < ගෘහිතා
- ආ = 'පියා' (ප්‍රියවූ තැනැත්තිය - අංක 304)
- = 'හෙළිල්ලා' (හෙළලු තැනැත්තිය)
- ඉ = 'හෙළිලි' (" ")
- ඊ = 'ගත්තී, ඇත්තී'
- උ = 'දයල්ලු මම' (අංක 122)

ආ, ආ, ඉ, ඊ, උ යන ස්ත්‍රී ප්‍රත්‍ය යෙදුනු පදවල ඒකවචන රූප සාද ගැනීමේදී අගට කිසිවක් එකතු නොවේ. මේවායේ බහු රූප පමණක් සාද ගැනීමට ඕ, හු වැනි ප්‍රත්‍ය එකතු කෙරේ.

'හෙ' යන සර්ව නාමය ද ස්ත්‍රී ලිංගයේ වර නැගීමේදී ස්ත්‍රී ලිංගික ප්‍රත්‍යයක් වන 'උ' කාරය යෙදී ඇති බව පරණවිතාන මහතා කියයි.

$$\text{හෙ} + \text{උ} > \text{හය්} + \text{උ} > \text{හ} + \text{උ} \text{ (ය් ලොප් වී)} > \text{හො} \text{ (අ + උ + ඔ)}$$

මෙයින් පැහැදිලි වන්නේ පැරණි යුගයේ සිටම පැවති ස්ත්‍රී ප්‍රත්‍යයක් වන 'උ' යන්න 'දුනු' වැනි පදවලද යෙදී ඇති බවයි. පසුකාලයේදී මෙය විශේෂ ව්‍යාකරණ සිද්ධාන්තයක් ලෙස ගොඩනැගී ඇත.

කුමාරණතුංග මහතා, සිද්ධතේ දක්වා ඇති ස්ත්‍රී ප්‍රත්‍ය ක්‍රමය වෙනස් කරයි. ඔහු කියන්නේ ඇතැම් පුරුෂ ලිංගික හා ගුණ නාම ස්ත්‍රී අර්ථ ගැන්වීමේදී වඩා වැදගත් වන්නේ නාම පදවල අගට ප්‍රත්‍ය එකතු කිරීම නොව ඒ නාම පදවල පිහිටා තිබෙන ස්වර සම්බන්ධව සිදුවන වෙනස්කම් බව ය. ඒ අනුව ඇ, ඉ, එ යන ස්වර තුන අනාමය ස්වර ලෙස ඔහු හඳුන්වයි.

$$\begin{aligned} \text{අ} &> \text{ඇ} \\ \text{උ} &> \text{ඉ} \\ \text{ඔ} &> \text{එ} \end{aligned}$$

යම් වචනයක මුල 'අ' හෝ 'උ' හෝ 'ඔ' හෝ ඇත්නම් ඒවා පිළිවෙලින් සිංහල භාෂාවේදී 'ඇ, ඉ, එ' යන ස්වර බවට පත්වීම සිදුවන දෙයක් ලෙස පෙන්වයි. එහිදී සිද්ධතේ පෙන්වා ඇති පරිදි ප්‍රත්‍ය ගැන්වීමක් නැති බවත් වඩා වැදගත් වන්නේ අනාමය කරණය බවත් ඔහුගේ අදහසයි.

- අ > ඇ වීම:

බළලා	බැළලී
කවුඩා	කැවීඩී

මේ නීතියට පිටස්තරව යන ස්ත්‍රී ප්‍රත්‍ය ගත් පද රාශියක් ඇත.

දෙළිගු බව ඉදිරිපත් කළා විය හැකිය. ඊලඟට ලිංග මුක්තක ශබ්ද ඉදිරිපත් කරයි. ක්‍රියා විශේෂණ, නිපාත, හා උපසර්ග යන මේවා ඒ ගණයට අයත් කරයි. මින් ක්‍රියා විශේෂණ පද කිසිම හේතුවක් නිසා ලිංග බෙදයක් අනුව අදත් වෙනස් නො වේ.

උදා: ඉක්මන ඉක්මනින්, ඉක්මනට.

මේවාට ලිංග බලපෑමක් නැති බව පැහැදිලිය. එමෙන් ම නිපාත හා උපසර්ගත් මාතෘ භාෂාවල ද ලිංග හෙදය අනුව වෙනස් නොවන ශබ්දය. යම් විධියකින් නිපාත උපසර්ග හා ක්‍රියා විශේෂණ ගැන සඳහන් නොකර ලිංග හෙදය ගැන පර්යේෂණය අවසන් කළේ නම් එය අසම්පූර්ණ ලිංගාධිකාරයකි. පැරණි ක්‍රමය අනුව නාම, ආධ්‍යාත, නිපාත, උපසර්ග යන වර්ග හතර භාෂාවේ පද වර්ග ලෙස පෙන්වා ඇත. එයින් ලිංග හෙදය පිළිබඳ විස්තරය නාම පදවලට විශේෂ වේ. කිසියම් ක්‍රමයකින් නිපාත හා උපසර්ග පිළිබඳවත් ලිංග හෙදයේ බලපෑමක් ඇද්ද යන්න ගැන සැකයක් ඇති වේ නම් එයින් අවසාන වශයෙන් විසඳීමට ඒවා ලිංග මුත්තක ලෙස දක්වා ඇත. උපසර්ග, නාම හා යෙදිය හැකිය. එසේ යෙදවීම උපසර්ගවල කිසිදු වෙනසක් සිදු නොවේ. භාෂාවේ සියලුම පද වර්ග කිසියම් බෙදීමකට ලක්

කළොක් නාම, ආධ්‍යාත, නිපාත යන පද වර්ග අපට මුණගැසේ. ආධ්‍යාතය හැරුණවිට අනෙක් දෙවර්ගය පිළිබඳව ලිංගාධිකාරයේදී සැලකිල්ල යොමුකර ඇත. නමුත් වර්තමාන විචාරයේදී සිදත් කතු පාදක කර ගත් ඇතැම් කරුණු වරදවා හෝ වෙනස් විධියකට තේරුම් ගැනීම නිසා එක් එක් විචාරකයාගේ ශක්ති ප්‍රමාණයෙන් ඒවා විචාරය කරන්නට උත්සාහ දරා ඇත. මහාචාර්ය සුගතපාල ද සිල්වා මහතා ලිංග 4 ක් පිළිබඳ අදහස් දක්වයි. ඉන් වර්ග තුනක් ප්‍රාණවාචී ශබ්දවලටත් එක ගණයක් අප්‍රාණවාචී ලෙසත් වෙන් කරයි. නමුත් ඔහුගේ වර්ග කිරීම අනුවත් අප්‍රාණවාචී අර්ථ දෙන 'පඹයා, ඉබ්බා, කොකා' වැනි වචනවල තිබෙන ලිංග ක්‍රමය තීරණය කිරීම අපහසු වේ. සිදත් කතුවරයා දක්වන ලිංග ක්‍රමයට වඩා වෙනස් තත්වයක් වර්තමාන සිංහලයේදී දක්නට ලැබුණත් පද නිෂ්පත්තිය පරීක්ෂා කිරීමෙනුත් ශබ්ද වර්තන බැලීමෙනුත් භාවිතයෙනුත් ලිංග හෙදයක් තීරණය කිරීම විනා ඒවායේ අර්ථ පිළිබඳව පමණක් සැලකිල්ල යොමු කිරීමෙන් ලිංග පිළිබඳ විචරණයක් කළ නොහැකි බව පෙනී යයි. මේ අනුව බලනවිට සිදත් කතුවරයා සමාජ ලිංග ක්‍රමය බැහැර කොට ව්‍යාකරණ ලිංග ක්‍රමයක් පැහැදිලි කර දීමට උත්සාහ ගත් අවස්ථාවක් හැටියට සිදත් සභරාවේ ලිංගාධිකාරය දැක්විය හැකිය.

ඔබ මහා ගංගාවකට ආදරය කරන්නේ නම් ඒ වටා ඇති කුඩා ඇල වේලි රැකගත යුතුයි. ඇල වේලි විනාශවූවිට මහා ගංගාව ඉබේ සිඳී යනු ඇත.

(ජනවහර)